

ABZ Nieuws

Jaargang 5 | Nummer 1 | Februari 2017

Bedrijfsreportage

Arnold en Bertha Vlastuin richten focus op opfok

Rundvee

3VA geeft veehouder inzicht in rantsoen

Varkens

Botmetabolisme; hoe werkt het?

Pluimvee

Nieuw: Stabielo voeren voor vleeskuikens

Van de directie

Ingebruikname nieuw ERP-systeem

In december schreven we al over de ingebruikname van een volledig nieuw ERP-systeem. Onze software-programma's waarin de verkoopadministratie, financiële administratie en inkoopadministratie worden verwerkt, zijn volledig vervangen door één nieuw pakket: Microsoft Dynamix AX. Dit pakket is onder andere gekoppeld aan de fabrieksautomatisering, het optimalisatiepakket en het klantinformatiesysteem.

We zijn erg tevreden over de implementatie van de systemen tot nu toe. Zowel door de leverancier van de software als door onze eigen mensen is een enorme prestatie geleverd om dit mogelijk te maken. Gedaan op een manier waarbij onze klanten er zo weinig mogelijk hinder van gehad hebben. Mocht u ondanks alle inspanning toch hinder gehad hebben van de overgang, dan vragen wij u hiervoor alle begrip.

Het nieuwe ERP-systeem is een belangrijke stap in de ontwikkeling van ABZ Diervoeding. Een stap waardoor we onze processen naar de toekomst toe nog effectiever, efficiënter en klantgerichter kunnen inrichten.

Klanttevredenheidsonderzoek pluimveehouderij

In deze uitgave van onze nieuwsbrief kunt u lezen over de uitkomsten van een klanttevredenheidsonderzoek dat wij eind vorig jaar onder onze pluimveehouders uitvoerden. Wij zijn tevreden over de respons en de nauwkeurigheid waarmee de enquête is ingevuld.

De resultaten van de enquête helpen ons om de beste leverancier op het gebied van voer en bijbehorend advies te blijven. Een ieder die meegewerkt heeft aan de enquête van harte bedankt voor de medewerking. Samen bouwen we verder aan onze mooie coöperatie!

Biologische voeders

In januari werd in Zwolle de biologische vakbeurs Bio-beurs gehouden. ABZ Diervoeding was zoals gebruikelijk ook op deze beurs aanwezig met een stand.

De Bio-beurs is een beurs waarbij de gehele voedselketen zich presenteert.

ABZ Diervoeding is ruim 20 jaar actief in productie en advisering van biologische voeders in zowel de rundvee-, varkens- als pluimveehouderij. De biologische sector heeft in deze 20 jaar een enorme ontwikkeling en professionaliseringsslag gemaakt.

Als coöperatie zijn wij het verlengstuk van de veehouderijbedrijven van onze leden-ondernemers. Ook voor de veehouders die voor (een gedeelte van) hun bedrijfsvoering voor biologisch hebben gekozen, vervullen wij graag die rol.

De productie van de biologische voeders vindt plaats bij de Naturmühle Vechteland GmbH, deze fabriek ligt in Duitsland net over de grens bij Hardenberg. In deze fabriek worden op basis van onze inzichten en onze eigen receptuur onze voeders geproduceerd.

Ledenbijeekomsten

Eind maart organiseren wij onze jaarlijkse ledenbijeekomsten waar wij onder andere de cijfers van 2016 zullen bespreken.

Wilt u als lid uw betrokkenheid tonen bij de coöperatie, dan heten wij u van harte welkom op één van onze ledenbijeekomsten. Deze worden gehouden op maandagavond 20 maart in Markelo, dinsdagavond 21 maart in Oirschot, woensdagavond 22 maart in Drachten en donderdagavond 23 maart in Nijkerk. Wij hopen op een grote opkomst. Graag tot ziens.

*Marcel Roordink,
Algemeen directeur*

Inhoud

Algemeen

Klanttevredenheidsonderzoek 2016	4
Winnaars kleurwedstrijd/-kerstpuzzel zijn bekend	5
iPhone Actie: winnaars december en januari	5
Bio-beurs Zwolle 2017	15
Beursvraag RMV+LIV Venray bijlagen	

Grondstoffen

Grondstoffenmarkt	3
-------------------	---

Rundvee

3VA geeft veehouder inzicht in rantsoen	6
Intensief voeren van schapen en lammeren	7
Kies maisras op kwaliteit en vroegheid	15

Bedrijfsreportage

Arnold en Bertha Vlastuin richten focus op opfok	8
--	---

Varkens

Botmetabolisme; hoe werkt het?	10
--------------------------------	----

Pluimvee

Belang van schoon drinkwater	11
Nieuw: Stabiello voeren voor vleeskuikens	12
1 ster Beter Leven keurmerk voeders voor scharrelkuikens nu ook leverbaar	13
Nieuwe bronnen van sporenelementen in legpluimveevoeders	13
Even voorstellen:	
Hanno van Kalkeren	14
Entschema opfok	14

Grondstoffenmarkt

De koers van de Euro heeft het dieptepunt laten zien rond de 1.035, maar is de laatste weken gestegen naar 1.07. De stijging wordt veroorzaakt doordat president Trump handelsbeperkende maatregelen rondom import lijkt te gaan nemen. Dit jaagt de angst aan dat het de Amerikaanse economie zou schaden en de dollar verzwakken. Dit zou mogelijk een verdere stijging van de Euro kunnen inleiden. Anderzijds kunnen de financiële problemen van Griekenland voor een verzwakkende Euro zorgen als de USA daadwerkelijk minder geld in het IMF gaat steken. Daarbij komen nog de verkiezingen in zowel Nederland als Frankrijk en Duitsland.

Eiwitten

Het USDA rapport van januari zorgde aanvankelijk voor een behoorlijke prijsstijging. De Amerikaanse oogst van afgelopen najaar en de wereldvoorraden werden naar beneden bijgesteld. China blijft jaar op jaar meer sojabonen importeren, dus de wereld moet ook elk jaar weer nieuwe records produceren om te voldoen aan de groeiende wereldvraag. De Zuid-Amerikaanse oogst lijkt goed te zijn, maar niet extreem groot. Weliswaar verwacht Brazilië een grote oogst, maar Argentinië daarentegen kent een kleiner areaal en verre van optimale weersomstandigheden. Eind januari verbeterden de vooruitzichten licht. Een echte prijsdaling zou moeten komen uit een grote Amerikaanse oogst komend najaar. Die moet nog worden ingezaaid, dus daar is nog weinig over te zeggen. Raapzaadschroot is fors gestegen in prijs. Afgelopen maanden werd er vanwege dure raapolie volop gecrusht. Raapschroot bleef relatief goedkoop, ondanks de matige oogsten koolzaad afgelopen zomer. Nu is de raapolie goedkoper geworden en de koolzaad op een recordprijs. Vanwege minimale of negatieve marges worden crushplants stil gezet of schakelen ze over op bijvoorbeeld zonnepitschroot. Hierdoor is het aanbod raapschroot opgedroogd. Zonnepitschroot noteert stabiele prijzen en rekt goed.

Granen

De tarweprijs is neutraal tot vast gestemd. Ondersteund door een krap aanbod in Noord-West Europa. De oogsten afgelopen zomer waren slecht, de export heel behoorlijk en ook het verbruik in veevoer loopt door. Dit vanwege maïsprijzen op vergelijkbare niveaus en redelijk hoge eiwitprijzen. De gerstbalans is ruimer door de zeer beperkte export. De gerst-tarwe spread is met € 20,- per ton dusdanig groot, dat gerst volop rekt. Voor de komende oogst is er in de USA een historisch klein tarweareaal ingezaaid en staat de wintertarwe er ook kwalitatief zeer matig voor. In West en Oost Europa zijn er behoorlijke arealen ingezaaid en zijn de signalen rondom eventuele uitwintering van de wintertarwe minimaal. Maïs blijft aan de voorkant een premie doen door beperkte aanvoer vanwege onder meer laag water. Dit brengt een fysieke krapte met zich mee. Voor kwartaal twee liggen de prijzen iets lager.

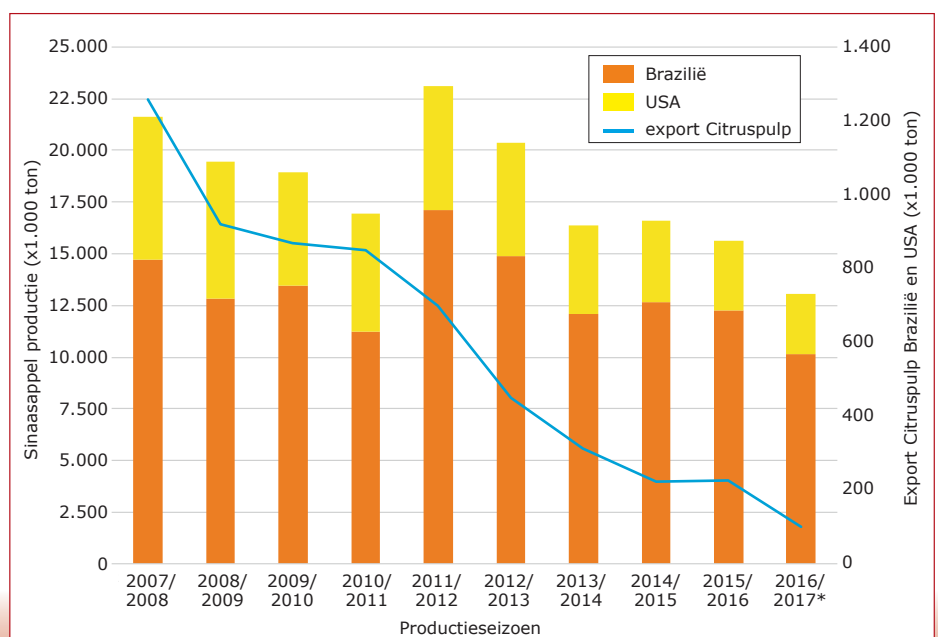
Tabel 1: Import sojabonen door China (x 1.000 ton)

Herkomst	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Brazilië	20.625	23.891	31.809	32.005	40.078	38.205
USA	22.351	25.971	22.234	30.025	28.414	34.171
Argentinië	7.842	5.896	6.124	6.004	9.438	8.014
Uruguay	1.430	1.904	2.300	2.442	2.318	1.661
Canada	388	630	840	863	1.071	1.456
Rusland	4	92	68	59	373	401
Overig	0	0	0	1	2	5
Totaal	52.640	58.384	63.375	71.399	81.694	83.913

Rundveebijproducten

Zowel de suikerarme als de Duitse bietenpulp blijft stevig aan de prijs. Deze lijken tegen het plafond aan te zitten. Voor de nieuwe campagne wordt een forse groei van het areaal verwacht in verband met het wegvallen van het quotum. Citruspulp is als gevolg van teruglopende teelt van sinaasappelen niet meer beschikbaar. Het is uiterst onzeker of er nog nieuwe aanvoer komt. Sojahullen waren erg duur en krap. Door wat ruimere aanvoer is de prijs aan de voorkant fors gedaald naar meer reële niveaus. Palmitschilfers blijven redelijk prijzig door niet al te ruime aanvoer. Tweede helft 2017 lijkt het aanbod fors groter te worden, wat de prijs onder druk zou moeten zetten.

Arie Griffioen, manager Inkoop en Logistiek
06 2161 4390 • a.griffioen@abzdiervoeding.nl

* Prognose

Klanttevredenheidsonderzoek 2016

Jaarlijks houdt ABZ Diervoeding een klanttevredenheidsonderzoek bij haar klanten in een bepaalde sector (varkens-, rundvee of pluimveehouderij). Hierdoor worden klanten om de drie jaar gevraagd naar hun mening. Dit jaar zijn onze pluimveehouders gevraagd naar hun ervaringen.

Het klanttevredenheidsonderzoek omvatte 10 vragen, betrekking hebbende op algemene zaken, expeditie, onze communicatie met u als klant, kwaliteit, de voeders als product, de begeleiding door onze specialisten, de behaalde resultaten, onze prijsstelling en onze Front Office. Uit antwoorden op de vragen blijkt dat u ABZ Diervoeding als coöperatie en als leverancier zeer waardeert.

Algemeen

Het imago van ABZ Diervoeding, de uitstraling, betrokkenheid en klantvriendelijkheid beoordeelt u gemiddeld met een 8. Ruim 80% van diegene die de enquête ingevuld hebben, geven een 8 of hoger.

Expeditie

Onze expeditie krijgt een 7,8. De bulkleveranties voldoen uitstekend; gemiddeld een 8,25. Over onze leveranties van zakgoed bent u op hoofdlijnen tevreden. Wij merken dat onze chauffeurs echte "ambassadeurs" van ons bedrijf zijn. In het algemeen alleen maar tevreden reacties! Zakgoedroutes en planning vragen de aandacht, maar genomen maatregelen werpen wel hun vruchten af. Efficiency en klantvriendelijkheid vragen om creatieve aandacht.

De leverantie van enkelvoudige grondstoffen (rechtstreeks beleverd) leidt tot meer opmerkingen, zowel ten aanzien van tijdstip van leverantie, alsook over de chauffeurs. Wij gaan hier uw op- en aanmerkingen naast onze eigen bevindingen leggen, en daar waar mogelijk op schakelen. Voor transport van enkelvoudige grondstoffen zetten wij veelal externe transportbedrijven in. Uit de enquête blijkt dat u ons eigen transport zeer waardeert. Per saldo geeft u een ruime 7,1, wat natuurlijk nog altijd een ruime voldoende is.

Communicatie

Het onderdeel communicatie omvat alle "contactvormen" die er zijn. Van diegenen die onze website bezoeken, doet 40% dat twee keer per week of vaker. Hier leiden wij uit af, dat onze site steeds belangrijker wordt als medium. U ervaart onze site als fris, dynamisch en passend bij een agrarisch bedrijf! U waardeert de informatie die u vindt op onze site, met name als het over ABZ Diervoeding gaat. De site wordt als compleet ervaren, 95% is tevreden.

De reactie op onze brochure ABZ Nieuws is zoals eigenlijk al jaren, positief tot zeer positief. Onze e-mailnieuwsbrief waarmee wij in 2016 zijn gestart, wordt in eerste instantie vrij positief ontvangen. Niet iedereen ontvangt deze, hetgeen ons verbaast. Mocht u nog geen e-mailnieuwsbrief ontvangen, dan kunt u zich aanmelden op onze website: www.abzdiervoeding.nl/aanmelden-emailnieuwsbrief. Vergeet niet het e-mailadres nieuws@abzdiervoeding.nl toe te voegen aan uw adresboek. Zo voorkomt u dat de e-mailnieuwsbrief tussen ongewenste mail komt te staan. Ruim 75% stelt het ontvangen van deze nieuwe mailing op prijs. U waardeert deze met een 7,5. Verbeterpunten zitten al in de pijplijn; onder meer een nieuwsbrief per sector. Onze e-mailnieuwsbrief vinden wij belangrijk; een snel, goedkoop middel om klanten te informeren. Vorm, frequentie, presentatie en inhoud voldoen steeds beter en stemmen we af op uw wensen. De acties, advertentiecampagnes en beurzen werden positief gewaardeerd.

Product en kwaliteit

De kwaliteit van onze voeders waardeert u met een 8. Voor ons erg belangrijk uiteraard. Tenslotte draait het daarom. Voerstructuur, korrelkwaliteit, assortiment en productontwikkeling behalen een 7,5. Over de resultaten met onze voeders was u overwegend tevreden. Veelal waarderingen van 7,5 of hoger. Opmerkingen van individuele bedrijven nemen wij mee. Iedere dag streven wij naar verbetering en verdere optimalisatie. Per saldo geeft u ons de opdracht uitstekend voer te leveren tegen een scherpe kostprijs.

Prijs-kwaliteitsverhouding

Twee derde van onze afnemers vergelijkt af en toe of regelmatig onze prijzen met andere aanbieders of via andere informatiekanalen. 94% van de respondenten gaf aan dat de prijs-kwaliteitsverhouding voldoende tot zeer goed was. Uiteraard zijn wij hier erg blij mee.

Advisering en begeleiding

ABZ geeft nadrukkelijk aan dat wij voeders willen leveren met bijbehorende begeleiding en advies. Daarom ABZ Diervoeding en geen ABZ Diervoeders. U bent tevreden tot zeer tevreden over onze begeleiding. Per saldo ervaart u deze als goed. Bereikbaarheid, klantvriendelijkheid en het nakomen van afspraken valt hierbij in positieve zin op. Een ruime 7,5 voor kennis op het gebied van voeding, gezondheid en management. Bedrijfsontwikkeling wordt steeds meer een rol voor gespecialiseerde bedrijven. Wij zien dit terug in de mate waarin u hiervan gebruik maakt en de rol die wij op dit terrein voor u vervullen. De bereidheid om te betalen voor advies neemt toe. ABZ Diervoeding vindt begeleiding en advies echter iets wat hoort bij voerleveranties. Een ontwikkeling richting betaalde voorlichting zal in de sector volgens ons vooral gaan richting bedrijfsontwikkeling.

Front Office

Onze Front Office wordt gewaardeerd om haar bereikbaarheid. Dit wordt als goed/zeer goed ervaren. 70% van onze afnemers bestelt via onze Front Office, 30% bestelt via app/internet. Wij willen beide methoden nog lang naast elkaar blijven gebruiken, hoewel wij nieuwe ontwikkelingen zeker oppakken. Het gebruik van onze bestelmodule en -app neemt toe. De ervaringen zijn overwegend positief. Het op maat invullen van klantwensen vraagt hierbij soms aandacht. Sommige klanten vinden persoonlijk contact prettig en belangrijk. De grote waardering voor onze medewerkers zien wij hierin terug. Anderen willen graag snel en effectief bestellen via onze bestelmodule of -app. Wij hechten veel belang aan een op uw wensen afgestemde bestelmethode.

Tot slot...

Ter afronding hebben wij u gevraagd een algemeen oordeel uit te spreken over punten die u van belang vindt bij uw coöperatie. Duidelijk geeft u aan dat u kwaliteit, be-

trouwbaarheid, goede prijs/prestatieverhouding en goede technische resultaten zéér belangrijk vindt. Onze focus is nadrukkelijk gericht op deze punten. Het belang van deze onderwerpen is ongeveer even groot (door u opgegeven bij het invullen van de enquête).

Wij weten wat ons te doen staat. Hebt u aan- of opmerkingen, neem gerust contact op met uw sectorspecialist, onze Front Office of ondergetekende. Elke klacht of opmerking is een kans om onze organisatie verder te verbeteren.

Graag willen wij alle betrokkenen bedanken voor hun bijdrage, medewerking, adviezen en complimenten. Ons bestaansrecht is gebaseerd op tevreden klanten/leden. Uw bijdrage aan dit klanttevredenheidsonderzoek is daarom belangrijk. Het helpt ons ABZ Diervoeding verder te ontwikkelen in de ambitie: **ABZ / dat loont!**

Cor van Dijk, commercieel directeur
06 2126 6226 • c.dijk@abzdiervoeding.nl

De winnaars van de kleurwedstrijd zijn bekend

De kleurwedstrijd was een groot succes. Wat is er weer prachtig gekleurd, getekend, geplakt, geverfd en 'geglit-terd'.

De drie mooiste kleurplaten vinden tussen een stapel van 415 prachtige kunstwerken was nog een hele klus, maar het is ons gelukt! Dit zijn de prijswinnaars:

- Prijswinnaar in de categorie 0 – 4 jaar: Catoo Greidanus uit Doezum
- Prijswinnaar in de categorie 5 – 8 jaar: Rosalie Schaap uit Eemdijk
- Prijswinnaar in de categorie 9 – 15 jaar: Romy Houbraken uit Bergeijk

Van harte gefeliciteerd met jullie prijs en iedereen die heeft meegedaan heel hartelijk dank!

Catoo Greidanus

Rosalie Schaap

Romy Houbraken

Prijswinnaars kerstpuzzel

Uit een grote berg van 919 e-mailberichten, kaartjes, faxen en brieven zijn twee inzendingen gehaald met de goede oplossing: 'kerstboomversiering'

- De eerste prijs is gewonnen door: Vof Nijenhuis uit Zuidlaren
- De tweede prijs is gewonnen door: J. Rap uit Otterlo

Alle deelnemers heel hartelijk bedankt voor de enthousiaste deelname. Hopelijk doen jullie volgend jaar weer mee. Prijswinnaars heel hartelijk gefeliciteerd! Jullie krijgen de prijs binnenkort thuisgebracht (of hebben de prijs inmiddels ontvangen).

iPhone Actie: winnaars december en januari

Om het bestellen via internet te promoten hebben wij de iPhone actie met drie maanden verlengd tot april 2017. Onder de klanten die in december en januari online hebben besteld zijn weer twee iPhone's verloot. De gelukkige winnaars voor de maanden december en januari zijn familie Deterd Oude Weme uit Deurningen en de heer Stevens uit Riethoven.

Uiteraard hebben wij ook hen gevraagd naar hun ervaringen met het online bestellen:

"Bestellen via internet kan op elk gewenst moment, niet afhankelijk van kantooruren. En voor beide partijen is helder wat er is afgesproken".

Wilt u ook nog kans maken op een iPhone?

Plaats dan nu uw bestelling online via uw klantportaal op "Mijn ABZ Diervoeding" of via de Bestelapp en wie weet wint u de laatste iPhone die we in maart verloten.

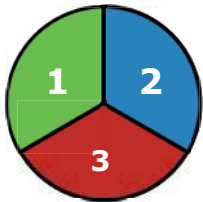

3VA geeft veehouder inzicht in rantsoen

De voeding van de pens vertaalt zich in de vertering van de mest. De vertering van de mest wordt met een driedelige mestzeef in beeld gebracht. Onze rundveespecialisten vertalen de resultaten van het mestzeven naar het juiste advies met de ABZ Vertering Analyse. De analyse van de vertering door het mestzeven en de juiste rantsoenaanpak worden gekoppeld door de gevonden 3VA-score. In dit artikel leggen wij u deze unieke aanpak uit.

Analysenummers

De ABZ Vertering Analyse werkt met drie analyse-nummers: 1 (Eiwit), 2 (Energie) en 3 (Vezels). De volgorde van de analysenummers noemen we de 3VA-score. De 3VA-score geeft aan wat in het rantsoen als eerste moet worden toegevoegd of verminderd. De voeding van de pens bestaat uit een balans tussen eiwit (1), energie (2) en vezels (3). Elk type mest is dan ook in te delen in één van de zes mogelijke combinaties van deze analyse-nummers.

1	Eiwit
2	Energie
3	Vezels

3VA-score

ABZ Vertering Analyse is gebaseerd op het beoordelen van de koesignalen en het zeven van de mest. Daarvoor wordt met de hand ongeveer één liter mest van vijf koeien verzameld en uitgespoeld. Na het zeven is de rest verdeeld in drie fracties (grof, midden en fijn). Deze drie fracties worden als ballen naast elkaar gelegd en vergeleken. De kenmerken van de koesignalen, het resultaat van het mestzeven, de verdeling van de fracties en eventueel het ureumgehalte in de melk leiden altijd tot de meest passende 3VA. De kracht van onze ABZ Vertering Analyse is dat we samen met de veehouder naar het totale beeld van voeding en management kijken en tegelijkertijd eenvoudig tot de juiste acties komen die passen bij de behoefte van de koe.

Aanpassen rantsoen

De aanpassing gebeurt op basis van de 3VA-score en de bijbehorende berekening van het rantsoen. Dit kan omdat elke brok, meelmengsel, bijproduct enzovoorts een eigen 3VA-score hebben. De volgorde van de 3VA van mest geeft aan wat in een

rantsoen als eerste moet worden toegevoegd of verminderd. De volgorde van de 3VA van een voer geeft aan wat dat voer het meest toevoegt of vermindert. Bijvoorbeeld: bij 231 mest hoort 231 voer. Geplette gerst en perspulp hebben een 3VA-score 231.

Oplossing

Door de juiste aanpassing van het rantsoen wil de koe melk geven en functioneert ze goed. De 3VA-score leidt tot toevoegen en weglaten in het rantsoen. Hierdoor wordt 'stapelen' in het rantsoen voorkomen. Ook het management op het bedrijf wordt 'gezeefd'. Omdat gevolgen van de oogst van het afgelopen seizoen (verteerbaarheid van gras en snijmaïs) zichtbaar worden gemaakt, kunt u als veehouder ook maatregelen nemen die leiden tot een beter resultaat op langere termijn.

*Izak van Engelen, specialist rundveehouderij
06 2125 8720 • i.engelen@abzdiervoeding.nl*

Koesignalen	Resultaat mestzeven	Verdeling	Ureum	3VA-score
Mest is licht en vast.	Fijn is minder dan grof en midden samen. In grof en midden zijn vooral graan/maïsdeeltjes aanwezig. In midden zitten vaak nog grasresten.		Variabel	1 2 3
Pensvulling is wisselend. Mest glanst, is licht en minder vast.	Midden is evenveel als fijn. In midden zijn veel graan/maïsdeeltjes aanwezig.		Laag	1 3 2
Mest is dof en vast.	In midden zitten veel grasdeeltjes, maar er kunnen ook graan/maïsdeeltjes aanwezig zijn.		Variabel	2 1 3
Mest ruikt scherp, is donker.	Vooraf veel grasdeeltjes aanwezig in grof en midden.		Hoog	2 3 1
Pensvulling is wisselend. Mest glanst, is licht en minder vast.	Grof is evenveel als midden. Grasdeeltjes in grof zijn ongelijk verkleind.		Variabel	3 1 2
Pensvulling is wisselend. Mest ruikt scherp, is donker en niet vast.	Grasdeeltjes in grof zijn ongelijk verkleind.		Hoog	3 2 1

Intensief voeren van schapen en lammeren

Extra zorg in de (na)winter is belangrijk voor succes in de komende lammerperiode. Indien er volop gras beschikbaar is, kan het gemiddelde schaap daar genoeg energie uithalen voor onderhoud en groei. Nu echter wordt er bij hoogdrachtige oaien overgeschakeld van volop beweiden naar extra bijvoeren op conditie. Voor succesvolle lammergroei is ooienvoeding de basis.

Hoogdrachtige ooi

De hoogdrachtige ooi heeft bij een meerlingdracht een steeds beperktere voeropname. De lammergroei vraagt veel energie. Er kan dan sprake zijn van afbraak van lichaamsreserves voorafgaand aan het aflammeren. De leverstofwisseling is dan rond en na het aflammeren niet optimaal, wat ooi en lammeren gevoelig maakt voor gezondheidsstoornissen. Vaker bijvoeren en smakelijke voeders geven, is dan essentieel. Schapenbrok (code 48500) is een luxe samengesteld mengvoer voor het bijvoeren van alle schapen, maar deze is ook met name geschikt voor de ooi met lammeren. Voorafgaand aan het lammeren dient steeds meer brok bijgevoerd te worden. Van vijf weken tot aan aflammeren een toenemende brokgift van 0,1 tot 0,6 kg per ooi per dag. Met name als de kwaliteit van het ruwvoer minder dan 900 VEM is.

Lacterende ooi

De lacterende ooi wordt na aflammeren 0,8 kg per dag bijgevoerd, maar die hoeveelheid wordt in de weken daarna verhoogd naar ruim 1,5 kg om de melkgift te ondersteunen en de oaien gezond te houden. Kwalitatief goed ruwvoer en ruimschoots fris water blijft een basisvoorwaarde. Schapenbrok bevat extra zetmelen, plantaardige olie en licht fermenteerbare koolhydraten voor snel beschikbare energie. Vitaminen, mineralen en sporen worden naar behoefte van de lacterende ooi toegevoegd. Indien uit het rantsoen volgt dat meer eiwit of propyleenglycol bijgevoerd moet worden, kan ABZ Diervoeding op aanvraag in bulk aangepast mengvoer leveren. Vraag uw specialist hiernaar.

Groeiende lammeren

Voorafgaand aan het spenen is het advies om Lammerkorrel Start (code 48611) bij te voeren. Dit is een

smakelijke 3 mm korrel, die licht verteerbaar is en – bij onbeperkte voeding – een geweldige groeisprint geeft. Nemen de lammeren bij de ooi nog 0,4 kg op, na spenen op zes weken neemt de opname snel toe. Is het de bedoeling om intensieve groei na te streven, zodat vroeg in het seizoen zware lammeren geslacht kunnen worden, dan kunt u Lammerenbrok Finish (code 48610) voeren: tot 1,5 kg per lam per dag. Deze brok bevat ook veel fermenteerbare nutriënten en extra bestendige energie. Deze intensief gevoerde lammeren dienen altijd genoeg fris water en structuur op te kunnen nemen.

Nieuwe gebruiksnormen schapen en lammeren

De normen voor excretie van stikstof en fosfaat bij schapen zijn per 2017 aangepast. Er is een nieuwe categorie: aangekochte gespeende lammeren 25 kg zwaar met 0,9 N en 0,3 kg P2O5 excretie. De nieuwe normen voor Oaien incl. lammeren (tot 4 maand) en Overige Schapen zijn verlaagd naar resp. 9,9 en 7,2 N en resp. 3,3 en 2,2 P2O5.

Heeft u nog vragen over hoe u dient te handelen in uw eigen specifieke bedrijfssituatie? Neem dan contact op met één van onze specialisten, zij geven u graag een advies op maat.

Harry Elzinga, specialist rundvee- en schapenhouderij
06 1074 7577 • h.elzinga@abzdiervoeding.nl

Kijk ook op onze website voor een uitgebreid brokadvis voor oaien en lammeren: www.abzdiervoeding.nl/rundvee/intensief-voeren-schapen-en-lammeren

Arnold en Bertha Vlastuin richten focus op opfok

Zeugenhouders Arnold en Bertha Vlastuin uit Lunteren geven al jaren flink aandacht aan de opfok. Toch bleven er zaken voor verbetering vatbaar. Een recente verbouwing van de opfokstal moet een flinke stap in de goede richting geven. "Op alle niveaus streef ik naar een big erbij."

Het bedrijf van Arnold (51) en Bertha (49) is al generaties lang in de familie. Arnolds oma was boerendochter die na haar trouwen samen met haar man het gemengde bedrijf van haar ouders overnam. Arnolds vader was de volgende generatie en begin jaren negentig van de vorige eeuw stapte Arnold bij zijn vader in de maatschap. Het was toen een bedrijf met fokzeugen en melkvee. Toen Arnold en Bertha het op 1 januari 1998 overnamen, zijn ze gaan specialiseren en hielden ze alleen de 300 fokzeugen aan.

Ze hebben een dochter (22) en drie zonen (19, 16 en 11 jaar), maar tot op heden heeft geen van allen aangegeven de ambitie te hebben om het bedrijf over te nemen.

Groei

In 2007 is een nieuwe stal gebouwd, mede om te kunnen voldoen aan de meest recente milieu- en welzijnseisen, en breidde het bedrijf flink uit naar 750 zeugen. De dieren worden nu gehouden volgens de normen van het Beter Leven keurmerk.

Arnold is heel structureel en precies, wat ook in zijn bedrijfsvoering terug te vinden is. Zo hebben bijvoorbeeld de kraamstal, de dragende zeugenstal, de gespeende biggenstal en de quarantainestal uit oogpunt van hygiëne elk hun eigen materialen, laarzen en overalls in hun eigen kleur. Bertha helpt met het spenen en ze doet de administratie. Verder werken er op het bedrijf twee arbeidskrachten mee, beiden voor 20 uur.

Voorheen had Arnold Topigs 20-zeugen, maar een tijdje terug is hij overgeschakeld op TN70. "Dit is een iets robuuster varken dat beter tegen een stootje kan, terwijl de productie niet achter hoeft te blijven. Hiermee kan ik een mooier eindproduct afleveren." Hij voert zijn dieren alleen droogvoer, dat hij sinds circa 1985 door ABZ Diervoeding laat leveren. "Ze leveren een goede kwaliteit voer voor een betaalbare prijs en geven goede begeleiding. Dit totaalpakket heeft ons zeer goed door de toch moeilijke afgelopen jaren geholpen", zegt Arnold tevreden.

Opfok

Arnold koopt voor de opfok biggen van tien weken aan. Dat doet hij al een jaar of tien. Hij heeft daarvoor een vaste leverancier. Bewust kiest hij voor de aanschaf van biggen van 25 kg en niet voor dekrijpe gelten.

Op deze manier krijgen de dieren goed de tijd om te wennen aan de bedrijfseigen ziektekiemen.

De aangevoerde dieren blijven eerst acht weken in de quarantaineststal om eventuele meegebrachte infecties te laten uitdoven. Daarna gaan ze acht weken naar een aparte stal, waar de besmetting met bedrijfseigen kiemen plaatsvindt. Dat gebeurt door wettelijk een nieuwe, zo jong mogelijke 'besmettingszeug' in de koppel te brengen. Dit is een af te voeren zeug die daarna wordt verkocht. Na de besmettingsperiode gaan de opfokgelten vijf tot acht weken naar de ruststal om tot rust te komen. Daar wordt drie maal per week, op maandag, woensdag en vrijdag, de berigheid getraceerd. Berige opfokzeugen krijgen een gekleurde stip: op maandag voor op de kop, op woensdag midden op de rug, op vrijdag achter op de kont. Arnold werkt met een driekleurensysteem waarin hij per week van kleur wisselt. Wanneer de gelten dekrijp zijn, gaan ze naar de dekstal. Daar worden ze geflusht; ze krijgen ander voer met onder andere extra suikers. Aan de hand van de stippen is precies in te schatten wanneer een opfokzeug opnieuw berig wordt en geïnsemineerd kan worden. Met een zoekbeer wordt de berigheid vastgesteld. Inseminatie gebeurt bij een gewicht van 160 kg, meestal op ongeveer 250 dagen. Met een strak enteschema geeft Arnold zijn aangevoerde gelten de basis voor een goede gezondheid. In de quarantaineststal krijgen de dieren twee keer Griepovac3 en een enting tegen PRRS. In de 'besmettingsstal' wordt niet geënt, omdat daar de zeugenbesmetting plaatsvindt. In de ruststal krijgen ze twee keer Parvoruvax en Griporc, met daartussen entingen tegen PRRS, mycoplasma en het circovirus.

Tegenvallende resultaten

Ondanks dat Arnold jonge dieren aankoopt en veel entingen uitvoert, waren de resultaten niet naar wens. Bij de gelten bleef het aantal levend geboren biggen achter. Hoewel hij wat pech heeft gehad met ziekten, met name abortus blauw, zocht Arnold de oorzaak toch ook in de huisvesting. Bij de nieuwbouw in 2007 was namelijk de

oude dragende zeugenstal zonder aanpassingen omgedoopt tot opfokstal. Er was bijvoorbeeld geen verwarming aanwezig, dus zeker geen optimale situatie. Daarom is afgelopen najaar in de opfokstal verwarming aangelegd en de ventilatie verbeterd. Ook de verlichting is aangepast, zodat de berigheid beter op te sporen is. "De opfok is altijd het ondergeschoven kindje geweest en dat was niet goed", beseft Arnold. "De basis moet goed zijn. Je investeert in duur uitgangsmateriaal en als je er dan niet optimaal mee omgaat, haal je er niet het maximale rendement uit."

Verwachtingen

Arnold beseft dat hij het tot nu toe in de basis heeft laten liggen, maar hij hoopt nu de juiste stappen te hebben genomen. "Na de renovatie van de opfokstal ben ik wel meer kosten kwijt aan verwarming, maar ik verwacht dat de dieren minder voer nodig hebben om op temperatuur en gewicht te blijven. De basis is nu beter en de gelten zijn beter in conditie. Ik hoop het afbigpercentage bij de gelten van 85% naar boven de 90% te brengen. Bij de gelten zit ik nu op 13 levend geboren biggen per worp; daar moet een big bij. Op jaarbasis zit ik nu op bijna

30 gespeende en 29 afgeleverde biggen per zeug, dat wil ik naar respectievelijk 31 en 30 brengen. Het is nog te vroeg om iets in de cijfers te kunnen zien, maar ik heb goede verwachtingen", zegt Arnold optimistisch. Nieuwe plannen voor de korte termijn zijn er niet. "Het bedrijf is groot genoeg en klaar voor de toekomst. Met betere technische resultaten hoop ik zo snel mogelijk de financieringslasten te verlichten en een betere boterham over te houden."

Jolette van Eijden
Theo ter Maaten, specialist varkenshouderij

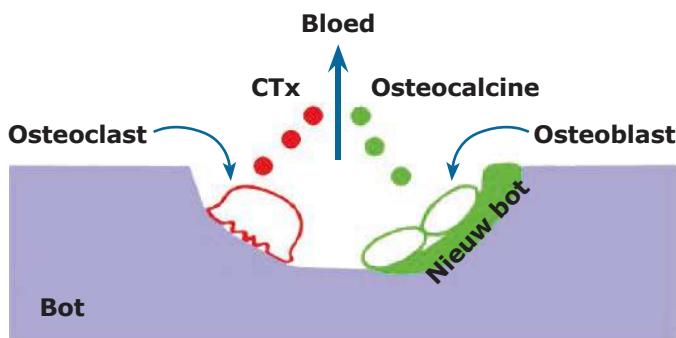

Botmetabolisme; hoe werkt het?

Hoe werkt het botmetabolisme en hoe kun je dit vervolgens monitoren en beïnvloeden? Bot heeft de functie om lichaamsstructuren te ondersteunen, organen te beschermen en om samen met spieren beweging mogelijk te maken. Daarnaast zijn botten betrokken bij de vorming van nieuwe witte en rode bloedcellen, die in het beenmerg worden gemaakt. Ook speelt het bot een rol als plaats voor mineraalopslag en is het betrokken bij het calcium metabolisme. Bot moet zodoende sterk zijn, beweeglijk, mee kunnen groeien met de leeftijd en lang meegaan. Om het bot heen bevinden zich dan ook bloedvaten, aangezien het bot moet groeien.

Botopbouw

Bot bestaat onder andere uit collageen en calciumfosfaat. Waarbij het botcollageen de bewapening verzorgt en sporenelementen als mangaan, koper en zink een rol spelen bij de vorming van dit collageen (zijn suikerpolymeren). Om het bot te vormen hebben we vervolgens cellen nodig om bot te maken, ook wel de zogenaamde osteoblasten. Om bot te herstellen is er een combinatie nodig van osteoblasten (botopbouw) en osteoclasten (botaafbraak). Osteoclast produceert zuur en maakt zo bot kapot, waarbij collageen (CTx) vrijkomt. Osteocalcine (OC) is een eiwit dat door osteoblasten wordt uitgescheiden en is betrokken bij botopbouw. Dit zijn dan beide ook twee parameters die via bloed geanalyseerd kunnen worden om de status qua botmetabolisme te monitoren in levende dieren. Door veel betrouwbare analyses zal er meer inzicht per diercategorie ontstaan, waardoor er specifiek gestuurd kan gaan worden om op dit metabolisme in te spelen. Interpretieren van deze resultaten moet zorgvuldig gebeuren, aangezien een hoger osteocalcine in bloed ook juist een reactie kan zijn op veel botaafbraak.

Bron: GD

Calcium

Via de bijniersklier worden calciumtekorten gesignaleerd in het bloed en bij te weinig vrij calcium gaan de osteoclasten harder werken. Hierdoor wordt er meer calcium uit het bot gemobiliseerd. Bij varkens duurt het maximaal 2 à 3 dagen voordat het calciumtekort door het systeem gesignaleerd wordt. Vitamine D is als vet oplosbaar vitamine essentieel in dit proces, aangezien het onder meer de opname van calcium uit de darm regelt. Als de calciumconcentratie in het bloed te hoog is, kan het juist in bot vastgelegd worden. Calcitonine remt de afbraak van

botweefsel. De productie van dit hormoon wordt bevorderd door hoge calciumconcentraties in het bloed. Door de afscheiding vermindert het de calciumionen in het bloed en verlaagt daarmee dus de calciumspiegel in het bloed. Calcitonine remt daarnaast ook de lactatie, doordat het calcitonine onder andere de Ca²⁺ absorptie remt.

Vitamine D

Vitamine D speelt een cruciale rol in het botmetabolisme, waarbij varkens zijn aangewezen op het aanbod via het voer. Vitamine D kan door het dier worden aangemaakt in de huid onder invloed van UV-stralen in zonlicht, maar gezien de huidige huisvesting komen dieren niet in contact met zonlicht. Het wettelijk maximum voor vitamine D van 2000 IE (internationale eenheden) stemt echter wel uit die tijd, waardoor er met name bij productiedieren gevreesd kan worden voor tekorten. Vitamine D moet in het lichaam eerst omgezet worden wil het actief worden. Zo wordt in de lever 25-OH-vitamine D gevormd en in de nier vervolgens 1,25-di-OH-vitamine D. Sinds een aantal jaar is 25-OH vitamine D echter ook geregistreerd als diervoeradditief, waardoor we deze beter opneembare vorm direct via het voer kunnen laten opnemen en er via de lever geen omzetting meer vereist is. Het risico op tekorten kan daarmee verminderd worden.

Goede lever- en nierwerking

Goede lever- en nierwerking is van belang voor een goed botmetabolisme. Aanleveren van voldoende nutriënten (waaronder met name vet) zorgt voor meer hormonale productie. Hierdoor wordt de osteoblast gestimuleerd en de osteoclast juist geremd, waardoor botmassa gevormd wordt. Bij voldoende aanbod qua nutriënten wordt extra vet gemaakt en dus ook botmassa. Gezien de evolutie is de extra botmassa dan ook nodig, omdat het dier zwaarder wordt. Botmetabolisme is ook afhankelijk van de doorbloeding van bloedvaten. Via voeding kan een hoger magnesium zorgen voor een betere doorbloeding. Bij een verkeerde stand van het beenwerk zullen de spieren dit moeten opvangen en is het van belang spieraandoeningen te voorkomen. Nutriënten als een vitamine E en selenium spelen hierin ook een rol. Zij zijn van belang bij de afvoer van afvalstoffen uit de spieren, zoals melkzuur.

Jacco Vessies, nutritionist
033 422 1525 • j.vessies@abzdiervoeding.nl

Belang van schoon drinkwater

Een leghen drinkt per ronde 100 liter water. Diezelfde leghen produceert per ronde ruim 20 liter vocht in de vorm van ei-inhoud. Drinkwater van goede kwaliteit is daarom cruciaal voor topprestaties van uw leghennen. Maar wat is goed?

Drinkwater van voldoende tot goede kwaliteit voldoet aan de kwaliteitseisen in onderstaande tabel. Wateronderzoek kan in verschillende onderzoeksinstellingen uitgevoerd worden. Zo ziet u niet alleen hoe het met uw drinkwater is gesteld, maar ook of reinigingsmethoden aangeslagen zijn. Advies is om elk kwartaal een wateronderzoek uit te laten voeren.

Kwaliteitseisen	Waarde
Smakelijkheid	Goede opname
Afwezigheid residuen	Geen antibiotica, zuur, vit., etc.
Zuurgraad (pH)	> pH 5 – pH 8 <
Hardheid	> 4°D – 15°D <
Mineralen	Soort afhankelijk
Gisten/schimmels	< 10.000 Kve*/ml
<i>E. Coli</i>	< 100 Kve/ml
Kiemgetal	< 10.000 Kve/ml

*Kve = Kolonie vormende eenheden

De oorzaak van drinkwaterverontreiniging

De hoofdoorzaak van een drinkwaterverontreiniging is de groei van mineralen en organische stoffen aan de binnenwand van een leiding. Dit is een slijmerige laag wat biofilm genoemd wordt. Deze biofilm vormt een voedingsbodem voor bacteriën zoals *Salmonella*, *Clostridium* en *E. Coli*. Naast bacteriën komen ook schimmels en gisten voor in biofilm. Biofilm dient ook als beschermingslaag voor bacteriën tegen gangbare desinfectiemiddelen, waarbij zelfs resistentie op kan treden.

Bij hard water ontstaat neerslag van kalk, mangaan en ijzer. De gevolgen hiervan zijn verstoppingen, lekkages en verminderde werking van medicatie. Ook versnelt neerslag het ontstaan en de instandhouding van biofilm. Een ontijzeringsinstallatie kan uitkomst bieden in gebieden met hard water. Achtergebleven resten van vaccins, mineralen, zuren, antibiotica, vitamines en ontwormingsmiddelen kunnen de biofilmlaag versterken. De leidingen spoelen na een dergelijke toevoeging is aan te raden.

Er is een breed scala aan reinigingsmiddelen, additieven, zuren en desinfectiemiddelen op de markt om de drinkwaterkwaliteit te verbeteren. Deze hebben elk hun specifieke werking, eigenschappen en voor- en nadelen. Deze worden hier buiten beschouwing gelaten.

Aanpassingen drinkwatersysteem

De strijd tegen biofilm begint bij de aanschaf van een drinkwatersysteem. De juiste materiaal- en installatiekeuzes dragen bij aan gezond drinkwater.

- ✓ Wanneer de put minder dan 25 meter diep geslagen is, mengt mogelijk verontreinigend oppervlaktewater met grondwater. Oppervlaktewater kan van wisselende kwaliteit zijn en residuen bevatten van bestrijdingsmiddelen en zware metalen.
- ✓ Bij gebruik van leidingwater moet verplicht een breek-tank aangesloten zijn. Het is aan te raden om niet meer dan het piekverbruik als voorraad aan te houden om stilstaand water te voorkomen. Daarnaast vermindert een koele donkere plek de bacteriegroei in een breek-tank.
- ✓ Door een waterfilter te plaatsen worden organische bestanddelen gefilterd die als voedingsbodem voor bacteriën kunnen dienen.
- ✓ Een omgekeerde osmose installatie filtert zouten, metalen en bacteriën volledig uit het aanvoerwater. Een uitkomst bij een ondiep geslagen put, hard water of verontreinigde breek-tank. Een aantal nadelen zijn dat de smakelijkheid kan verminderen en de drinklijn niet gezuiverd wordt. Bij mineraal en zoutarm water zijn de kosten ongeveer € 0,20 per 1.000 liter en bij zoutrijk water ongeveer € 2,- per 1.000 liter. In het laatste geval is leidingwater meer rendabel.
- ✓ Een mechanische reinigingsinstallatie stuwt pulsmatig perslucht en water door een drinklijn. Hierdoor laat biofilm los en wordt deze weggespoeld. Verschillende klanten hebben hier goede ervaringen mee. De aanschafkosten van een dergelijk apparaat zijn tussen € 2.000,- en € 3.000,-.
- ✓ Bij gebruik van tyleen- in plaats van PVC-leidingen hebben HDPE80 en HDPE100 de voorkeur. Dit is een afkorting voor 'hoge dichtheid polyetheneen'. Tyleen van mindere kwaliteit is poreus en laat giftige gassen en vloeistoffen door. Dikwandig tyleen of PVC vermindert de kans op doorhangen van leidingen. In dat geval ontstaan giftige stikstofverbindingen zoals ammonium, nitriet en nitraat.

Opbrengstderving van verontreinigend drinkwater

Een leghennenbedrijf met 30.000 hennen is een aantal maanden gemonitord. Hier is een gemiddelde drinkwaterverontreiniging van bacteriën, schimmels en gisten aangetroffen. Het legpercentage nam in een periode van twee maanden af met 3% en de uitval steeg met 0,5%. Na drinkwaterbehandelingen zette deze tendens niet door. De kosten hiervan worden geraamd op ruim € 12.000,-. Schoon drinkwater, dat loont!

Tom Jansen, specialist pluimveehouderij
06 5463 6315 • t.jansen@abzdiervoeding.nl

Nieuw: Stabielo voeren voor vleeskuikens

Bij ABZ Diervoeding staat de behoefte van uw vleeskuikens centraal. Dit betekent stabiliteit in groei en voederconversie. Met Stabielo voeren voert u exact op behoefte van uw vleeskuikens gericht op een hoge diergezondheid en lage voerkosten. Per saldo € 2,- hogere voerwinst per m² stalruimte.

Stabielo voeren

Stabielo voeren is het vernieuwde vleeskuikenvoerconcept van ABZ Diervoeding. Stabielo voeren staat voor uitgekiende grondstoffen- en nutriëntensamenstelling op elke leeftijd van uw vleeskuikens.

De samenstelling van onze vleeskuikenvoerders is gericht op een extra hoge darmgezondheid en gunstige voerefficiëntie. Deze hoge darmgezondheid vertaalt zich in een lage voetzollaessiescore en droge stallen. De gunstige voerefficiëntie resulteert in een hogere groei, lage voederconversie, maar bovenal lage voerkosten. Uw voordeel loopt op tot meer dan € 2,- per m² staloppervlakte.

Ook benieuwd of u met Stabielo voeren uw rendement met € 2,- per m² stal kunt verbeteren?

Kom dan naar onze stand (nummer 156) op de beurs in Venray voor uitgebreide informatie over ons vernieuwde voerconcept of neem contact met op met één van onze pluimveespecialisten.

ABZ / dat loont

Stabielo voeren

Goede opstart

Vanuit onze positie in de vleeskuikenouderdierenmarkt hebben we een goed beeld van de vleeskolom van broedei tot slachtrijp vleeskuiken. Hiermee maken we gebruik van onze voerkennis van het broedei naar de opstart van uw vleeskuikens. Onze Pre-starter en Startvoerders zijn daarmee optimaal gericht op het eendagskuiken. Hier wordt de basis gelegd voor een hoge darmgezondheid, goede daggroei en scherpe voederconversie.

Soepele voerovergangen

Onze vleeskuikenvoerders (Pre-start, Start, Groei 1 & 2 en Finish) hebben een constante samenstelling en zijn naadloos op elkaar afgestemd qua nutriënten en grondstoffen. Hierdoor zijn de voerovergangen niet merkbaar. Met onze ruime keuze aan vet- en oliebronnen ontstaat een goede energievoorziening. In combinatie met specifieke malingen (walsen) van de grondstoffen, expanderen en persen produceren we een voor het vleeskuiken super goed verteerbaar voer.

Eerste resultaten vleeskuikens 2017

Hieronder vindt u de eerste resultaten van 2017. Het jaar is naar tevredenheid gestart en dit willen we graag vasthouden.

	2017
Gemiddeld gewicht	2.385 gram
Uitval	2,7%
Bruto voederconversie	1,602
Netto voederconversie (1.500 gram)	1,248
Gemiddelde daggroei	61,79 gram
Gemiddelde daggroei na uitladen	107,45 gram
Voetzollaessiescore	37

Voor de voetzollaessiescores is de afgelopen periode zeker niet de makkelijkste geweest, maar deze is toch laag met gemiddeld 37 punten. Voederconversie en daggroei lopen netjes in de pas. Natuurlijk dient ook de kostprijs van het voer goed in de gaten gehouden te worden. Enkel de technische resultaten zegt nog niets over de behaalde voerwinst. Het technische resultaat, de voerprijs en een optimale darmgezondheid zijn conflicterende belangen die ons als ABZ Diervoeding blijven uitdagen. Investeren in kwaliteit/ dat loont!

*Jerpen Doornhof, productmanager vleeskuikens
06 5262 2335 • j.doornhof@abzdiervoeding.nl*

1 ster Beter Leven keurmerk voeders voor scharrelkuikens nu ook leverbaar

Door een groeiende marktvraag naar vleeskuikenhouders die hun dieren houden volgens de eisen van het 1 ster Beter Leven keurmerk, heeft ABZ Diervoeding hiervoor het juiste voer in haar assortiment opgenomen. Er zijn verschillende criteria waaraan voldaan moet worden om volgens het Beter Leven keurmerk te mogen produceren. In grote lijnen zijn dit de criteria zoals weergegeven in nevenstaande tabel.

Ook met het voerpakket dienen we met enkele eisen vanuit dit keurmerk rekening te houden. Zo moet het voer vanaf dag 11 minstens 70% granen en graanbijproducten bevatten. Ook mag er geen gebruik worden gemaakt van dierlijke eiwitten of vetten. Dit betekent dat het voer 100% plantaardig moet zijn.

De resultaten van de eerste afgeleverde scharrelkuikens met onze Beter Leven voeders zijn prima. Vooral op voederconversie en voerkosten per kg groei kunnen we de concurrentie aan. Wilt u meer informatie over ons voerprogramma? Neem dan gerust contact met ons op.

Gert-Jan van Beek, specialist pluimveehouderij
06 8323 3471 • g.j.beek@abzdiervoeding.nl

Criteria	1 ster Beter Leven per 01-09-2016
Ras	Hubbard JA 757, Rowan Ranger of Cobb Sasso 150
Slachtleeftijd	Minimaal 56 dagen
Bezetting	12 kuikens per m ² Maximaal 25 kg per m ²
Daglicht	Tenminste 3% van het grondoppervlak Minimaal 20 lux in de gehele stal
Overdekte uitloop	Minstens 20% van het grondoppervlak Vanaf dag 21 minstens 8 uur per dag toegankelijk
Verrijkmateriaal	Dagelijks minimaal 2 gram graan per kuiken strooien vanaf dag 15 Korrelgrootte > 1mm 1 Stro-, hooi- of luzernebaal per 1.000 kuikens van 15-20 kg
Transport	Maximaal 3 uur

Nieuwe bronnen van sporenelementen in legpluimveevoeders

Sporenelementen zijn in elk dier nodig bij veel lichaamsprocessen. Het zijn essentiële bouwstenen van het lichaam. Sporenelementen zijn in lage concentraties aanwezig in de grondstoffen die voor diervoeders gebruikt worden. Deze concentraties van sporenelementen in de grondstoffen zijn echter meestal niet toereikend om aan de behoeften van het dier te voldoen. Om dit te compenseren, worden er sporenelementen toegevoegd aan het voer door middel van de premix.

Sporenelementen zijn in veel verschillende chemische vormen aanwezig. Deze verschillende vormen hebben elk hun specifieke eigenschappen, zoals bijvoorbeeld oplosbaarheid, verteerbaarheid of activiteit. Al deze eigenschappen zijn van invloed op de prestaties van het dier.

De wetgeving voor maximale gehalten sporenelementen in voer is recentelijk veranderd. Zo mag er minder zink in het voer zitten. Voorheen was dit 150 mg/kg voer, tegenwoordig moet dit voor alle pluimvee 120 mg/kg zijn. Om ervoor te zorgen dat uw dieren voldoende sporenelementen kunnen blijven opnemen, voegt ABZ Diervoeding sinds kort andere bronnen van sporenelementen via de premix aan het voer toe, die beter opneembaar zijn voor het dier.

Sporenelementen zijn grofweg onder te verdelen in organische en anorganische sporenelementen. Organische sporenelementen hebben een betere opneembaarheid ten opzichte van anorganische sporenelementen. In de luxere voeders worden luxere premixen gebruikt, waarin naast anorganische, ook organisch gebonden sporenelementen zitten. In de standaardvoerlijnen komen gedeeltelijk beter opneembare anorganische sporenelementen. Door deze wijzigingen in bronnen van sporenelementen in de premix komen uw dieren niets tekort. Een hoogkwalitatief voer draagt bij aan een vitale hen, die strak in de veren zit. Dit is zeker bij onbehandelde dieren cruciaal.

Marnix van de Wetering, nutritionist
033 422 1510 • m.wetering@abzdiervoeding.nl

Even voorstellen

Hanno van Kalkeren is 20 februari jl. begonnen als specialist pluimveehouderij. Hanno is 27 jaar en woont in Lienden. Hij heeft de opleiding 'Bedrijfskunde en Agribusiness' aan de Hogeschool HAS Den Bosch afgerond. Tevens heeft hij veel praktijkervaring opgedaan in de pluimveehouderij.

Wij wensen Hanno veel succes in zijn nieuwe job!

Entschema opfok

De laatste tijd zijn er wat ontwikkelingen ten aanzien van het entschema dat we hanteren in de opfok. Hieronder vindt u deze uiteen gezet.

Salmonella

Salmonella is een bacterie die aanwezig kan zijn in de verschillende soorten pluimvee. Met name de Salmonella Enteritidis en de Salmonella Typhimurium zijn bekende ziekteverwekkers bij mensen. Het bestrijden van Salmonella doen we onder meer door te enten. Daarnaast is hygiënisch werken een absolute must.

In hoofdlijnen zijn er twee manieren van Salmonella enten. U kunt kiezen voor 2x injectie of 3x drinkwater. Meest voorkomend is een entstof tegen zowel Salmonella Enteritidis als Salmonella Typhimurium. Voor beide entingen geldt dat de uitvoering nauwkeurig moet gebeuren. Bij een entschema met veel injectie entingen kan een Salmonella drinkwaterenting ruimte geven in het entschema. Bij Salmonella drinkwaterentingen is het belangrijk dat er voldoende tijd zit tussen het toedienen van eventuele medicatie en de enting.

E. Coli

Wanneer bij een voorgaand koppel hoge uitval plaats heeft gevonden als gevolg van E. Coli, is het raadzaam een E. Coli enting te overwegen. In onze opfokintegratie zien wij een grote diversiteit in entschema's voor het bestrijden van E. Coli. De reden hiervoor is dat een E. Coli enting bedrijfsspecifiek is.

Wij werken voornamelijk met twee commerciële E. Coli vaccins:

- Poulvac E. Coli (spray)
- Nobilis E. Coli inac (injectie)

Verder wordt er veel gebruik gemaakt van het E.Coli stalvaccin (injectie).

Voor een goede aanpak van E. Coli kunt u het beste met uw dierenarts een plan opstellen dat toegespitst is op uw bedrijf!

Indien er naar aanleiding van bovenstaand artikel nog vragen zijn, neemt u dan contact op met één van onze pluimveespecialisten.

Stein van den Borne, specialist pluimveehouderij
06 5344 1260 • s.borne@abzdiervoeding.nl

Bio-beurs Zwolle 2017

Ook dit jaar waren wij aanwezig op de Bio-beurs in Zwolle. We kunnen met tevredenheid terugblikken op deze beurs. Er heerste een ontspannen sfeer op het Pluimveeplein voor meerwaarde. Het aantal bezoekers was goed en ook de catering verdient een pluim voor het verzorgen van de hapjes en drankjes. Er zijn dit jaar in totaal zo'n 10.000 bezoekers op de beurs afgekomen en dit is duidelijk hoger dan de vorige editie. Ook het aantal standhouders is met ongeveer 100 toegenomen. Dit laat de stijgende belangstelling voor de biologische markt zien.

Er zitten ook punten van zorg aan deze groei. Zo zijn er vraagstukken rondom omschakelen, de beschikbaarheid van grondstoffen en de prijsstelling van biologische producten. De balans tussen vraag en aan-

bod dient goed in de gaten gehouden te worden. Belangrijk is om als sector een sterk collectief te blijven en het vertrouwen van de consumenten te behouden.

Al met al zijn het prima beursdagen geweest. Wij danken u voor uw komst en hopen u volgend jaar weer te mogen ontmoeten op de Bio-beurs 2018.

Vraag & Aanbod

Te koop

- 70 stuks **betonroosters** voor varkens (1,00 x 0,38 x 0,08), z.g.a.n. Telefoon 06 1262 5982 E-mail ericbleumink@gmail.com

Gezocht

- Voor meerdere relaties zijn wij op zoek naar **voergeldstallen** met bij voorkeur meer dan 500 vleesvarkensplaatsen in regio Noord en regio Zuid.
- Tevens zijn wij voor meerdere varkenshouderijrelaties/locaties in Zuid- en Oost-Nederland op zoek naar **medewerkers en bedrijfsleiders**. Telefoon 033 422 1510 E-mail info@abzdiervoeding.nl

Volg ons via social media

Kies maïsras op kwaliteit en vroegheid

Een goede maat voor de vroegheid van een maïsras is de FAO-index. In onderstaande tabel ziet u onze voorkeursrassen met de bijbehorende FAO-index.

ABZ voorkeursrassen	FAO
Asgaard	190
Stabil	210
LG 30.215	215
LG 31.218	220
LG 30.223	223
Genialis	230
Zafiro	230
LG 31.235	235
Millesim	240
Walterinio	260

Het is bij de rassenkeuze belangrijk om de snijmaïs te telen die past bij uw regio en de vroegheid van uw grond. In Noord-Nederland past een ras met een FAO-index tot 220. Terwijl in bijvoorbeeld Zuid-Nederland juist met een ras met een hoge FAO-index een hoge opbrengst kan worden behaald.

Zoals u ziet hebben wij voor elke regio en type grond de beste rassen geselecteerd. Overleg met uw rundveespecialist over de juiste keuze voor uw bedrijf.

Jan Aalderink,
specialist rundveehouderij
06 2125 8721 • j.aalderink@abzdiervoeding.nl

Colofon

Aansprakelijkheid

Bij de samenstelling van deze nieuwsbrief is de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht. Voor schade van welke aard ook, die een gevolg is van handelingen of beslissingen gebaseerd op informatie uit deze nieuwsbrief, aanvaardt ABZ Diervoeding geen enkele aansprakelijkheid.

Opzegging

Wilt u onze nieuwsbrief niet meer ontvangen? Stuur dan een e-mail naar pr-communicatie@abzdiervoeding.nl of geef dit telefonisch door op één van onze kantoren.

Eindredactie

Jolande Baselmans en Gerrie van de Poll,
pr-communicatie@abzdiervoeding.nl.

De eerst volgende ABZ Nieuws verschijnt in april 2017.

Groei met de ABZ formule

dichtbij
dier

dichtbij
boer met
het juiste
voer

voor
het beste
resultaat

Kijk op www.abzdiervoeding.nl

/ dat loont

Verkoop en advisering

Algemeen

Front Office Nijkerk
Front Office Eindhoven
Front Office Stroobos

033 422 1510
040 238 0777
051 235 1281

bestelling@abzdiervoeding.nl
bestelling@abzdiervoeding.nl
bestelling@abzdiervoeding.nl

Rundvee-, geiten-, en schapehouderij

Roel van Ee (Verkoopmanager)
regio Midden, Oost en Zuid
Jan Dijkstra (Verkoopmanager)
regio Noord

06 2126 6227
06 5320 3352

r.ree@abzdiervoeding.nl
j.dijkstra@abzdiervoeding.nl

Varkenshouderij

Hans Gerrits (Verkoopmanager)

06 5154 1814

h.gerrits@abzdiervoeding.nl

Pluimveehouderij

Jeroen Doornhof (Verkoopmanager)
legpluimvee
Cor van Dijk (Commercieel directeur)
vleespluimvee

06 5262 2335
06 2126 6226

j.doornhof@abzdiervoeding.nl
c.dijk@abzdiervoeding.nl

Enkelvoudige grondstoffen (in- en verkoop)

Arie Griffioen
Wouter Hazeleger

06 2161 4390
033 422 1518

a.griffioen@abzdiervoeding.nl
grondstoffen@abzdiervoeding.nl